

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripolitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnustetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1.

Nyt suunnitteilla oleva kentän perusrahoituksen leikkaaminen estää nimenomaan tämän tavoitteen toteutumista. Vaikka suunnitelma kurottaa kuudentoista vuoden päähän ja sisältää paljon hienoja tavoitteita ja toimeenpanoehdotuksia, on sen vastaanottaminen avoimin mielin haastavaa kulttuurialalla työskenteleville lähivuosien säästösuunnitelmien valossa. Kun kulttuurialan (jo korona-aikana kovasti kärsineitä) verkostoja ja alan toimintamahdollisuuksia rajoitetaan voimakkaasti nyt, eivät selonteon tavoitteet tunnu missään mielessä realistisilta. Kuvaukseen toivomme lisättävän seuraavat: Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä ja mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa. Taide ja kulttuuri tulee huomioida osana huoltovarmuutta.

Tavoite 2:

Taiteen ja kulttuurin ammattilaiset ovat todellakin yhteiskuntamme uudistajia, mutta uudistustyö tapahtuu työryhmissä, yhteisöissä, kulttuurialan työpaikoilla. Ammattilaiskentän yhteisöjen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä vahvistamalla vahvistetaan yksittäisen taiteilijan työskentelyedellytyksiä ja toimeentuloa! Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteellisuutta. Taide- ja kulttuurialan merkitystä ja arvoa mitataan kuitenkin muillakin vaikuttavuusmittareilla kuin taloudellisella hyödyllä ja tuottavuudella. Koko Suomi hyötyy monella tavalla taide- ja kulttuurialan vahvasta työnantajakentästä, jonka perusrahoituksesta valtio huolehtii.

Tavoite 3:

Kulttuuri jokaisenoikeutena yhdistyy myös ammattimaiseen kulttuurin harjoittamiseen. Jokaisella pitäisi olla mahdollisuus kokea ammattimaista, monipuolista elävää esittävää taidetta ja harjoitella taiteen tekemistä korkeasti koulutettujen ammattilaisten ohjauksessa jo pienestä pitäen riippumatta kotipaikkakunnasta tai yhteiskunnallisesta asemasta. Vain ammattitaiteilijoiden saatavuuden varmistaminen ympäri Suomea takaa myös sen, että tämä on mahdollista. Tulevaisuudessakin on siis tärkeää strategisesti varmistaa että myös syrjäseuduilla on ammattimaisen taiteen harjoittamisen edellytykset: yhteisöjä ja taiteen ammattilaisia monenlaisiin rooleihin .

Tavoite 4: Esittävien taiteiden kansainvälisyys on ollut harkinnanvaraisen rahoituksen piirissä olevien teatterin, tanssin, sirkuksen, nukketeatterin ja esitystaiteen yhteisöjen varassa. Vapaan kentän usein sanattomat esitysmuodot ovat luonnostaan kansainvälisempiä kuin kaupunginteatteriohjelmiston tekstiin perustuvat esitykset, vaikka kentän näytelmäviennilläkin onkin kysyntänsä. Kerättyjen teatteritilastojenkin mukaan vapaan kentän toimijat ovat kansainvälisesti aktiivisia ja tekevät luontevasti yhteistyötä yli maan rajojen. Keskeistä tulevaisuuden kansainvälisen toiminnan vahvistamisen kannalta on, että varmistetaan riittävä perusrahoitus niille toimijoille, jotka jo ennestään tekevät kansainvälistä yhteistyötä ja liikkuvat notkeasti eri maiden yleisöjen saataville. Näin jo olemassaoleva osaaminen saadaan laajemminkin koko esittävän taiteen kentän kansainvälistymistyön hyväksi.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Yhtenä suomen suurimmista säännöllistä ja monialaista ohjelmistoa tuottavana vapaan kentän ammattiteatteritalona Tehdas toimii freelancer-taiteilijoiden tarpeellisena tukikohtana ja kotitalona. Tehdas Teatterin rooli taiteilijoiden työllistäjänä ja sen merkitys alueellisena luovan työn tarjoajana ja mahdollistajana on mittava. Vuosittain teatteri työllistää eri mittaisin työsuhtein pitkälti yli 100 taiteilijaa ja luovan työn tekijää ja maksaa ulos palkkoina vähintään saman verran kuin se saa julkista tukea.

Maksettujen palkkojen lisäksi teatterin ohjelmistossa mukana oleminen mahdollistaa taiteilijoille ja työryhmille apurahojen saamisen usealta eri taholta (vuosittain n. 100 000 €). Tällä tavoin myös Tehdas Teatterin välillinen tuki luovan työn tuotanto-organisaationa korostuu.

Taiteellisen perusohjelmistonsa rinnalla Tehdas Teatterilla on palava halu tukea vapaan kentän taiteilijoiden työllistymistä ja sitä kautta myös kehittää esittävän taiteen vapaata kenttää ja sen rakenteita laajemmin.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko tähtää tulevaisuuteen, mutta vuosien 2024-2026 leikkausten vaikutukset heijastuvat 2030-luvulle ja jopa 2040-luvulle, jos lähitulevaisuudessa resurssit eivät kasva eivätkä rakenteet vahvistu. Rakenteilla tarkoitamme esimerkiksi vakituisia toimijoita ja työpaikkoja esittävän taiteen parissa sekä niiden rahoitusrakenteita. Ainoastaan pitkäjänteinen taide- ja kulttuuripolitiikka sekä riittävä julkinen rahoitus voi turvata näiden perusrakenteiden pysyvyyden. Jos alalla ei ole tarjolla työtä, jolla tulee toimeen, emme voi puhua ammattimaisen taiteen harjoittamisesta. Voimme puhua taiteen harrastamisesta muun työn ohessa. On kuitenkin kohtuutonta olettaa korkeastikoulutettujen taiteilijoiden ja tekijöiden tekevän muun alan päivätyötä, jotta heillä on vapaa-ajallaan varaa harrastaa taidetyötään. Yksityinen raha voi vain olla lisänä, koska satunnaisilla apurahoilla ja sponsoriyhteistyöllä ei ylläpidetä kulttuurilaitoksia ja varmisteta niiden pitkäjänteistä työtä. Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi tunnistaa moninaisten kulttuurielinkeinon harjoittajien erityispiirteet. Esimerkkinä selonteosta puuttuu kokonaan arvopohjaisten yhdistysten, alustatoimijatyyppisten taidetoimijoiden ja osuuskuntien potentiaalnin tunnistaminen suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön.

Selonteon tulee käsitellä erikseen eri kulttuurin osa-alueita: esimerkiksi ammattitaidetta ja saunakulttuuria koskevat aivan eri toimenpiteet. Kulttuuripolitiikassa on tarpeen puhua "taiteesta ja kulttuurista" yhdessä sekä lisäksi erottaa harrastustoiminta ja ammattimainen taidetyö toisistaan.

Ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden tulisi olla tulevaisuuteen katsovassa selonteossa läpileikkaavana teemana. Elämme vakavan ja nopeasti etenevän ilmastokriisin ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen aikaa, mutta tätä murrosta ei oteta selonteossa riittäväällä tavalla huomioon.

Tulevaisuudenvisiot ovat epärealistisia, mikäli resurssointia ei pohdita ja ratkaista: tarkempaa näkemystä esimerkiksi rakenteiden uudistamisen, rahoituksen ja kansainvälisyyden osalta. Tarvitaan konkreettinen toimeenpanosuunnitelma siitä, mitä ollaan tekemässä, miten ollaan tekemässä ja kuka uudistuksia vie eteenpäin.

Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

Luoma Venla
TEHDAS Teatteri - Venla Luoma